

Jiří Musil, můj otec a veřejná politika

*Martin Potůček*¹

Od začátku padesátých až do poloviny sedmdesátých let minulého století byl můj otec MUDr. František Potůček zaměstnán v pražské Hygienické stanici. Vedl oddělení komunální hygieny – měl dohlížet na dodržování hygienických norem při výstavbě města. Vzpomínám si, jak se rozčiloval nad praxí „zahušťování“ již vystavěných sídlišť se schváleným poměrem občanské vybavenosti (obchodů, školek a škol, hřišť a tělocvičen, zdravotnických zařízení, parků) k počtu obyvatel. Některé tyto plochy ale zely prázdnotou ještě léta po výstavbě obytných domů, a jelikož inženýrské sítě tam už byly a plán bytové výstavby hořel, stavěly se z rozhodnutí stranických orgánů a bez ohledu na názor hygieniků místo parků a hřišť další paneláky. Dalším takovým frustrujícím příběhem pro něj byla stavba pražské severojižní magistrály, realizovaná dokonce bez pozitivního stanoviska hygienické služby, neboť ta měla oprávněné obavy z výrazného překročení norem hluku v obytných domech v jejím bezprostředním okolí. (Ten problém mimochodem přetrvává dodnes.)

Občas jsem otce navštěvoval v jeho kanceláři v Rytířské ulici – a nemohl jsem si nevšimnout mnoha ročníků časopisu Sociologie města a bydlení, odebíraných Hygienickou stanicí hl.m. Prahy. Často si z něj vypisoval důležité poznatky a údaje. Ten časopis vydával Výzkumný ústav výstavby a architektury a jeho hlavním redaktorem a přispěvatelem byl – Jiří Musil. Víím, že se táta s Jiřím občas radil a zúčastnil se i několika odborných akcí, které Jiří pořádal. Otce ale zajímaly i práce Honzíka a dalších urbanistů, filozofů, ekonomů a sociologů. Přemýšlel o tom, jak urbanistická řešení formují životní podmínky a styl lidí, a zejména od poloviny šedesátých let prosazoval mezi svými kolegy v hygienické službě mnohem širší než jen medicínské chápání zdravého života – včetně jeho ovlivnění celkem životního prostředí. („Je třeba rozvíjet novou, syntetickou teorii životního prostředí člověka.“)

Po listopadu 1989 jsem se s Jiřím nějakou chvíli vídal na diskusních setkáních Sociologického fóra, kde jsme se věnovali spíše, ale nejenom, aktuálním politickým tématům. Jiří měl v té době velkou formální (byl už v té době ředitelem Sociologického ústavu ČSAV), ale především neformální (nikdy nenapsal žádnou odbornou stať či knihu, za kterou by se musel stydět; nikdy také nebyl členem KSČ) autoritu. Po prohraném boji s tehdejšími

---

¹ Prof. M. Potůček, vedoucí Centra pro sociální a ekonomické strategie při Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze, potucek@fsv.cuni.cz

premiérem Václavem Klausem o udržení pražské pobočky Středoevropské univerzity, kterou tehdy vedl, byl ale léta vidět a slyšet častěji v Budapešti a ve Varšavě než v Praze.

Nakonec se ale naše cesty sešly. Jiří přestal dojíždět do jiných měst, v Národním programu výzkumu získal rozsáhlý výzkumný grant týkající se sociální soudržnosti, a stal se mým kolegou v Centru pro sociální a ekonomické strategie Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy. Bylo to krásných pár let, které jsme si já – a věřím, že spolu se mnou i všichni moji kolegové na našem pracovišti – skutečně vychutnali. Byl mezi námi sice už nejstarší, gremiálky ho z duše otravovaly, ale bez jeho artikulovaných stanovisek se neobešla žádná zajímavější věcná diskuse.

Je jasné, že Jiří byl a je především sociolog. Nikoliv ale ten, který se zaklíná jen daty a empirickými šetřeními, nkoliv ten, který bloudí jen v subtilních zákoutích teoretických konstruktů: on se usilovně snažil a snaží rozumět společnosti jako celku. A nejen jí rozumět, ale podle možností – a s vědomím podstatných omezení lidského poznání, včetně svého vlastního – jí i pomoci řešit problémy, které ji sužují.

My jsme mezitím s kolegy na naší fakultě založili a společně už skoro dvacet let rozvíjíme výzkum a výuku v oboru, který u nás byl před listopadem 1989 naprosto neznámý a kvůli němuž jsem se v roce 1992 vypravil na delší studijní cestu do Spojených států – veřejnou politiku. Obor, který klade důraz na spolupráci odborníků s praktiky, úředníky a politiky, na hledání cest, kterými lze co nejlépe uplatnit to, co společenské vědy vědí o potřebách, aktérech, institucích, podmínkách a mechanismech fungování společnosti, k obraně a podpoře kvality života lidí a jeho udržitelnosti na planetě Zemi. Ve většině přístupů jsme si s Jiřím rozuměli, někde jsme samozřejmě zůstali každý tak trochu zakletý v jazyce té „své“ disciplíny.

Tato intenzivní spolupráce mi ale umožnila si naplno uvědomit, že už hluboko v dobách totality, kdy já jsem o veřejné politice ještě nic nevěděl, ji už Jiří Musil jako teoretik a můj otec jako úředník a praktik (ten jako vědní disciplínu, onen jako aplikaci odborných poznatků do sociální praxe) společně pěstovali a rozvíjeli – jen ji v té době ještě neuměli přesněji nazvat. A také, jak málo se doba, kdy se Jiří i můj otec ve snaze o poučenou nápravu věcí veřejných pokoušeli o to, prorazit ignoranci a rigiditu politické třídy, liší od žhavé současnosti.